

Kohtuasi C-821/21

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

24. detsember 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Juzgado de Primera Instancia de Fuengirola (Fuengirola esimese astme kohus, Hispaania)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

3. detsember 2021

Hageja:

NM

Kostjad:

Club La Costa (UK) PLC, filiaal Hispaanias

CLC Resort Management LTD

Midmark 2 LTD

CLC Resort Development LTD

European Resorts & Hotels, S. L.

Põhikohtuasja ese

Hispaania kohtute rahvusvaheline kohtualluvus ja vaidluse eseme suhtes kohaldatav õigus – Brüsseli I määrus ja Rooma I määrus – Turismikinnisasja osajalise kasutamise leping – Tarbijalepingud

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Tõlgendamise eelotsusetaotlus – ELTL artikkel 267 – Brüsseli I ja Rooma I määruse tõlgendamine – Tarbijaleping

Eelotsuse küsimused

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohta:

1. Kas Brüsseli I määruse artikli 18 lõike 1 kohaldamisalasse kuuluvate tarbijalepingute puhul on selle määrusega kooskõlas tõlgendada selles sättes kasutatud väljendit „teine lepingupool“ nii, et see hõlmab üksnes lepingu allkirjastanud isikut, nii et see ei saa hõlmata teisi füüsilisi või juriidilisi isikuid peale nende, kes on lepingu tegelikult allkirjastanud?

2. Kui väljendit „teine lepingupool“ tõlgendatakse nii, et see hõlmab üksnes isikut, kes on tegelikult lepingu sõlminud, siis kas juhul, kui nii tarbija kui ka teise lepingupoole asukoht on väljaspool Hispaaniat, on Brüsseli I määruse artikli 18 lõikega 1 kooskõlas tõlgendada Hispaania kohtute rahvusvahelist kohtualluvust nii, et seda ei saa kindlaks määrata selle järgi, et ettevõtjate kontserni, kuhu kuulub „teine lepingupool“, kuulub äriühinguid, mille asukoht on Hispaanias ja kes lepingu sõlmimises ei osalenud või kes sõlmisid teisi lepinguid, mis erinevad sellest, mis palutakse tühistada?

3. Kas juhul, kui Brüsseli I määruse artikli 18 lõikes 1 nimetatud „teine lepingupool“ tõendab, et ta on määranud oma asukohaks Ühendkuningriigi selle määruse artikli 63 lõike 2 tähenduses, on selle sättega kooskõlas tõlgendada [seda] nii, et selliselt määratud asukoht, et piiritleb kohtumenetluse algatamise valikuvõimalust, mida võib kasutada artikli 18 lõike 1 alusel? Ja kas lisaks sellele on selle sättega kooskõlas tõlgendada [seda] nii, et see ei piirdu pelgalt „faktilise eelduse“ kehtestamisega ega, et see eeldus on ümber lükatud, kui „teine lepingupool“ tegutseb väljaspool oma alalise elu- või asukohajärgset jurisdiktsiooni, ega ka seda, et „teine lepingupool“ on kohustatud tõendama, et eespool viidatud sätte alusel määratud asukoht vastab kohale, kus ta tegutseb?

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määruse (EÜ) nr 593/2008 kohta:

4. Kas tarbijalepingute puhul, mille suhtes kohaldatakse Rooma I määrust, on selle määruse artikliga 3 kooskõlas tõlgendada [seda] nii, et poolte sõlmitud lepingu „tüüptingimustes“ või eraldi dokumendis, millele lepingus sõnaselgelt viidatakse ja mille tarbijale üleandmist tõendatakse, sätestatud kohaldatava õiguse kindlaksmääramise tingimused on kehtivad ja kohaldatavad?

5. Kas tarbijalepingute puhul, millele kohaldatakse Rooma I määrust, on selle määruse artikli 6 lõikega 1 kooskõlas tõlgendada [seda] nii, et sellele võib tugineda nii tarbija kui ka teine lepingupool?

6. Kas tarbijalepingute puhul, millele kohaldatakse Rooma I määrust, on selle määruse artikli 6 lõikega 1 kooskõlas tõlgendada [seda] nii, et kui selle tingimused on täidetud, kohaldatakse selles sättes osutatud õigust igal juhul

prioriteetsena artikli 6 lõikes 3 sätestatud õiguse ees, isegi kui viimati nimetatud õigus võib konkreetsel juhul osutada tarbijale soodsamaks?

Viidatud liidu kohtupraktika ja õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (Brüssel I):

Artikkel 7 („Valikuline kohtualluvus“, punkt 5).

Artikkel 17 („Kohtualluvus tarbijalepingute puhul“), lõike 1 punkt c).

Artikli 18 lõige 1.

Artikkel 19.

Artikli 24 („Erandlik kohtualluvus“) lõike 1 esimene lõik.

Artikli 25 („Kokkuleppest tulenev kohtualluvus“) lõige 1.

Artikli 63 („Üldsätted“) lõiked 1 ja 2.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I):

Artikli 3 („Valikuvabadus“) lõige 1.

Artikli 4 („Valiku puudumisel kohaldatav õigus“) lõiked 1 ja 4.

Artikkel 6 („Tarbijalepingud“).

Artikli 10 („Nõustumus ja sisuline kehtivus“) lõige 1.

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping (ELT 2019, C 384, lk 1).

Artikli 66 punkt a; artikli 67 lõike 1 punkt a ja artikkel 126.

Euroopa Liidu toimimise leping. Artikkel 81.

Euroopa Kohtu 17. detsembri 1970. aasta kohtuotsus Handelsgesellschaft, kohtuasjas 11/70.

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

Kuninga 16. novembri 2007. aasta seadusandlik dekreet 1/2007, millega kiidetakse heaks tarbija- ja kasutajakaitse üldseadus (Real Decreto Legislativo

1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios).

Artikkel 67. „Rahvusvahelise eraõiguse normid“.

6. juuli 2012. aasta seadus 4/2012 turismikinnisasja osajalise kasutamise lepingute kohta.

Põhikohtuasja asjaolude ja menetluse kokkuvõte

- 1 Suurbritannia kodanik NM, kelle elukoht on Ühendkuningriigis, sõlmis 6. oktoobril 2018 Hispaanias turismikinnisasja osajalise kasutamise lepingu, millele kohaldatakse 6. juuli 2012. aasta seadust 4/2012. NMi abikaasa, kes on samuti Ühendkuningriigi kodanik ja kelle elukoht on Ühendkuningriigis, osales samuti selles lepingus, nagu seda tegi oma Hispaanias asuva filiaali kaudu ka Ühendkuningriigi äriühing Club La Costa (UK) PLC, mille asukoht on Ühendkuningriigis ja mis suunab oma äritegevust Hispaaniasse ja teistesse riikidesse, sealhulgas Ühendkuningriiki.
- 2 Nimetatud leping sisaldab järgmist tingimust (klausel „S“): „*Käesolevat lepingut tõlgendatakse Inglise õiguse kohaselt ja see kuulub Inglise kohtute ainupädevusse. Selle lepingu pooled on pöördumatult kohustatud kasutama posti teel kättetoimetamise teenust pöördel märgitud aadressidel või muul Inglismaa ja Walesi seadustega lubatud viisil*“.
- 3 NM esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule hagi eespool nimetatud lepingu tühisuse tuvastamiseks ning tasutud summade tagasimaksmise nõude. Hagi on esitatud lisaks teise lepingupoolle Club La Costa (UK) PLC ja veel nelja äriühingu vastu, kellest kolm on samuti Ühendkuningriigi õiguse alusel asutatud äriühingud ja neljas (European Resorts & Hotels, S. L.) on Hispaania õiguse alusel asutatud äriühing. Need neli viimati nimetatud äriühingut, kes on kostjad, põhikohtuasjas arutatava lepingu sõlmimises ei osalenud, kuid osalesid teistes lepingutes, milles Club La Costa (UK) PLC ei osalenud.
- 4 Põhikohtuasjas tuleb lahendada vaidlusküsimus, kas Hispaania kohtud on pädevad lahendada sellist nõuet, nagu on kõne all põhikohtuasjas. Samuti tuleb kindlaks teha, milline on kohaldatav õigus, kuna Hispaania menetlusõiguse kohaselt peab juhul, kui kohaldatav on välisriigi õigus, sellele tuginev pool tõendama selle õiguse olemasolu ja sisu. Hispaania õigusaktides on ette nähtud ka välisriigi õiguse alusel kogutud tõendite vastuvõtmise kord vastavalt asjakohasuse ja tarvilikkuse põhimõtetele.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 5 Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus palus hagejal avaldada seisukoht Euroopa Liidu Kohtule eelotsusetaotluse esitamise põhjendatuse kohta, oli hageja sellele

eelotsusetaotluse esitamise vastu, samas kui kostjatest äriühingud olid eelotsusetaotlusega nõus.

Eelotsusetaotluse põhjenduste kokkuvõte

- 6 Vaidlust ei ole selles, et Euroopa Liidu õiguse asjakohased õigusnormid kohtualluvuse kindlaksmääramiseks on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruses (EL) nr 1215/2012 (edaspidi „Brüsseli I määrus“) ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingus, mille kohaselt kohaldatakse Brüsseli I määruse sätteid Ühendkuningriigis kohtumenetluste suhtes, mis on algatatud enne üleminekuperioodi lõppu, mis lõppes 31. detsembril 2020 (lepingu artikli 67 lõike 1 punkt a ja artikkel 126).
- 7 Vaidlust ei ole ka selles, et kohaldatava normi kindlaksmääramiseks asjakohased liidu õigusnormid on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määruses (EÜ) nr 593/2008 (Rooma I) ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingus, mille kohaselt kohaldatakse Rooma I määruse sätteid Ühendkuningriigis lepingute suhtes, mis on sõlmitud enne üleminekuperioodi lõppu, mis lõppes 31. detsembril 2020 (lepingu artikli 66 punkt a ja artikkel 126).
- 8 Eespool nimetatud õigusnormide tõlgendus, mida Hispaania kohtud, eelkõige Audiencia Provincial de Málaga (Málaga provintsikohus, Hispaania) seni on pooldanud, on lahknev ja muutuv, mistõttu on sama esemega vaidlustes, kus on tulnud lahendada küsimus, kas kohtul on rahvusvaheline kohtualluvus menetleda lepingu tühisuse tuvastamise nõuet ja sellest tulenevat nõuet summade tagasimaksmiseks, mõnikord Hispaania kohtute pädevust tunnistanud ja teistel juhtudel see välistatud.

Määruse nr 1215/2012 (Brüssel I) tõlgendamine

- 9 Kõigepealt tuleb märkida, et kohtupraktikas on kahtlemata nõustutud sellega, et põhikohtuasjas vaidlusalune leping ei kuulu kinnisvaraga seotud asjaõiguste valdkonda ega kujuta endast ka üürilepingut, nii et sellele ei ole kohaldatav erandlik kohtualluvus, mis on sätestatud Brüsseli I määruse artikli 24 punktis 1, mille kohaselt alluvad poolte alalisest elukohast olenemata menetlused, mille esemeks on kinnisasjaõigus või kinnisasja üüri või rendi lepingud, selle liikmesriigi kohtutele, kus asjaomane kinnisasi asub.
- 10 Lisaks on samuti nõustutud, et vaidlusalune leping kuulub Brüsseli I määruse artikli 17 lõike 1 punktis c ette nähtud *tarbijalepingute* kategooriasse, mille suhtes kohaldatakse artikli 18 lõikes 1 ette nähtud kohtualluvuse kindlaksmääramise reeglit, mille kohaselt „[t]arbija võib algatada menetluse teise lepingupoole vastu selle liikmesriigi kohtutes, kus on nimetatud poole alaline elukoht, või, olenemata

teise poole alalisest elukohast, selle paiga kohtutes, kus on tarbija enese alaline elukoht“. Selle kohtualluvuse suhtes võib prioriteetne olla üksnes kohtualluvus, mis on kindlaks määratud sõnaselge kohtualluvuse kokkuleppega, tingimusel et – vastavalt Brüsseli I määruse artiklile 19 – see kokkulepe on sõlmitud pärast vaidluse tekkimist.

- 11 Selles etapis on tõlgendamisvaidlus tekkinud Brüsseli I määruse artikli 18 lõikes 1 nimetatud *teise lepingupoole* elu- või asukoha tuvastamise küsimuses.
- 12 Brüsseli I määruse artikkel 62 käsitleb seda küsimust niivõrd, kui võrd selle lõikes 1 on sätestatud, et selleks, et teha kindlaks, kas poole alaline elukoht on selles liikmesriigis, kelle kohtutele on asja kohta hagi esitatud, kohaldab see kohus riigisisest materiaa lõigust, ja lõikes 2, et *kui poole alaline elukoht ei ole liikmesriigis, kelle kohtutele on asja kohta hagi esitatud, kohaldab kohus teise liikmesriigi õigust, et selgitada, kas nimetatud poole alaline elukoht on selles liikmesriigis*. Kui aga *teine lepingupool* on juriidiline isik, on määruse artiklis 63 nimetatud asukohaks siiski tema a) *põhikirjajärgne asukoht*; b) *juhatuse asukoht* või c) *peamine äritegevuse koht*. Täpsemalt tähendab Ühendkuningriigis väljend „*põhikirjajärgne asukoht*“ registrijärgset asukohta (*registered office*) ja kui sellist asukohta (*registered office*) ei ole, siis *asutamise kohta* (*place of incorporation*), või kui ka sellist kohta ei ole, siis *kohta, mille õiguse alusel äriühingu või juriidilise isiku asutamine (loomine) toimus* (artikli 63 lõige 2).
- 13 Samas on Hispaania kohtupraktikas leitud, et Brüsseli I määruse artikli 18 lõikega 1 tarbijale antud valik ei võimalda tarbijal valida endale sobivat territoriaalset kohtualluvust, jättes kõrvale õigusnormid määratletud juriidilise isiku alalise asukoha. Nimelt on ikkagi tegemist *teise lepingupoole* alalise asukohaga, mitte mõne teise, lepinguvälise poole elu- või asukohaga, ja see elu- või asukoht on määratletud Brüsseli I määruse artiklis 63, mis on Ühendkuningriigi puhul ette nähtud erisäte. Selle tõlgenduse järgi on juhul, kui tarbija alaline elukoht ei ole Hispaanias, Hispaania kohtute rahvusvaheline kohtualluvus välistatud 1) juhul kui kostjateks olevate ainsate juriidiliste isikute asukoht on Ühendkuningriigis; 2) juhul kui lisaks juriidilistele isikutele, kes on lepingu sõlminud – *kes on teine lepingupool* – ja kelle asukoht on Ühendkuningriigis, on hagi esitatud ka Hispaanias asuvate üksuste vastu, kes kuuluvad küll samasse kontserni, kuid ei ole lepingu pooled, ja 3) juhul kui koos juriidiliste isikutega, kes on lepingu sõlminud ja kelle asukoht on Ühendkuningriigis, on hagi esitatud Hispaanias asuvate üksuste vastu, kes on sõlminud muid lepinguid, mis on selle lepingu suhtes, mille tühistamist nõutakse, kõrvallepingud.
- 14 Üks täiesti erinev tõlgendus jätab *teise lepingupoole* ja tema alalise elu- või asukoha, nagu see on määratletud Brüsseli I määruse artiklis 63, arvesse võtmata. Selle seisukoha järgi nimetatud õigusnormis on kehtestatud faktiline eeldus, nii et *teine lepingupool* peab tõendama, et tema registrijärgne asukoht vastab tema äritegevuse kohale, sest vastupidisel juhul ja kui on selge, et kontsern, kuhu see teine lepingupool kuulub, tegutseb Hispaanias, on õigustatud Hispaania kohtute

rahvusvaheline kohtualluvus vastavalt viidatud Brüsseli I määruse artikli 18 lõike 1 ja artikli 63 tõlgendusele.

- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates ei ole see tõlgendus kooskõlas Brüsseli I määruse mõtte ja eesmärgiga, kuna see läheb kaugemale sellest, et tarbijal on lubatud kohaldada oma kohtualluvust – kostja elu- või asukohajärgse kohtu asemel, koguni sel määral, et tarbijal on lubatud käsitada kostja elu- või asukohta teisiti, kui see on seaduses ette nähtud, tehes omamoodi *forum shopping*'ut.

Määruse nr 593/2008 (Rooma I) tõlgendamine

- 16 Kui Euroopa Kohtu vastus eelotsuse küsimusele näitab, et käesoleva vaidluse lahendamine kuulub Hispaania kohtute pädevusse, siis tuleb veel kindlaks teha, millise normi alusel tuleb hinnata lepingu kehtivust või tühisust.
- 17 Nagu juba märgitud, on kohtupraktikas nõustutud, et põhikohtuasjas vaidlusaluse lepingu suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramist reguleerivad Rooma I määrus, arvestades lepingu kuupäeva, ning Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumise lepingu asjakohased sätted, millele on eespool viidatud. Selle määruse sätete tõlgendus kohtupraktikas on osutunud aga lahknevaks.
- 18 Rooma I määruse artikli 3 lõike 1 kohaselt *kohaldatakse lepingu suhtes lepingupoolte valitud õigust*. Täiendavalt kohaldatakse artikli 4 erinevaid kriteeriume, mida täiendab selle artikli lõikes 4 sätestatud lõpuklausel, mis viitab *selle riigi õigusele, millega leping on kõige tihedamalt seotud*. Lisaks nendele üldsätetele kehtestab määrus artiklis 6 „Tarbijalepingud“ erinormid muu hulgas tarbijalepingute kohta. Seda liiki lepingute suhtes kehtestatud kord on järgmine: Pooled võivad valida kohaldatava õiguse, kuid tingimusel, et see valik ei või tarbijat ilma jätta kaitsest, mis on talle ette nähtud selliste sätetega, mida ei saa tarbijalepingutele täiendavalt kohaldatava normi alusel välja jätta (artikli 6 lõige 2). Täiendavalt – st valiku puudumisel või juhul, kui lepingus tehtud valikut ei saa arvesse võtta – kohaldatakse tarbijalepingutele selle riigi õigust, kus on tarbija harilik viibimiskoht, tingimusel et teine lepingupool (ettevõtja) vastab alternatiivselt ühele neist kahest tingimusest: a) teostab oma tegevust riigis, kus on tarbija harilik viibimiskoht, või b) et ta suunab sellised tegevused kõnealusesse riiki või mitmesse riiki, mille hulka kuulub ka kõnealune riik (artikli 6 lõige 1). Artiklites 3 ja 4 sätestatud üldkriteeriume kohaldatakse vaid juhul, kui eespool nimetatud kriteeriumid ei ole täidetud ja alles teisejärgulise täiendava võimalusena (artikli 6 lõige 3).
- 19 Vaidlust ei ole selles, et nimetatud artikkel 6 on käesolevas menetluses käsitletava lepingu suhtes kohaldatav, mis näib viivat järeldusele, et käesolevas asjas on kohaldatav Ühendkuningriigi õigus.
- 20 Ent teistsuguse tõlgenduse järgi, mis on kohtupraktikas antud kohtuvaidlustes samasuguste lepingute üle nagu käesolevas menetluses, ei ole kohaldatav Inglise õigus. Nimelt ei ole sellise tõlgenduse kohaselt Inglise õiguses ette nähtud

kohtualluvuse klausel kehtiv, kuna tegemist ei ole poolte vahel vabalt kokku lepitud kokkuleppega, vaid teise lepingupoole poolt lepingu tüüptingimusena kehtestatud klausliga. Samal ajal ei saa sama tõlgenduse kohaselt Rooma I määruse artikli 6 lõikele 1 tugineda mitte teine lepingupool, vaid üksnes tarbija, mistõttu juhul, kui ta sellisele kaitsele ei tugine, siis tuleb tingimata kohaldada selle määruse artikli 6 lõiget 3, milles viidatakse sama määruse artiklitele 3 ja 4.

- 21 Selle tõlgenduse kohta tuleb aga esiteks märkida, et Rooma I määrusega ega Euroopa Kohtu praktikaga tarbijakaitse valdkonnas ei ole vastuolus, et tüüptingimustesse on lisatud sõnaselged kohtualluvuse tingimused, kui need tingimused on sätestatud poolte sõlmitud lepingus või nendele on lepingus kaudselt, kuid selgelt viidatud. Teiseks ei saa väita, et nimetatud artikli 6 lõikele 1 saab tugineda üksnes tarbija. Rooma I määruses ei ole sellist piirangut ette nähtud. Näib pigem, et tegemist on aprioristliku ja abstraktse käsitlemisega, mille kohaselt tuleb Inglise õiguse asemel eelistatavalt kohaldada Hispaania õigust, kuna see on soodsam. Lisaks põhineb see tõlgendus ühel Hispaania tarbija- ja kasutajakaitseseaduse sättel, artiklil 67 rahvusvahelise eraõiguse valdkonnas, mis reguleerib välisriigi õiguse kohaldamist tarbijate suhtes.
- 22 Selles osas on Euroopa Kohtu praktikas sedastatud, et Euroopa Liidu õigusnormides sisalduvad õigusmõisted on Euroopa Liidu õiguse ainuomased ja autonoomsed mõisted, mida tuleb tõlgendada lähtuvalt liidu õiguse põhimõtetest, ent mitte kunagi riigisisestest põhimõtetest, mõistetest või õigusnormidest (17. detsembri 1970. aasta kohtuotsus *Handelsgesellschaft*, 11/70).
- 23 Esile toodud tõlgenduserinevus õigustab vajadust selgitada nii Brüsseli I määruse kui ka Rooma I määruse kohaldatavate sätete tähendust, nagu need on esitatud eelotsuse küsimustes.